

לקחה טוב

פרשת וילך - שבת שובה התשס"ט

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מבשה צדקה שליט"א

6:16	הדלקת נרות שבת ניו יורק
7:44	מוצאי שבת
9:14	סוק"ש מג"א
9:50	סוק"ש גר"א
12:45	חצות שניים

פנינים לפרשה

"בן מאה ועשרים שנה אנכי היום" (לא, ב) היום ממלא ימי ושנותי, ביום זה נולדתי וביום זה אמות

בחז"ל מוצאים אנו במעלת הצדיקים, שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום. וצריך להבין בדרך הפשט, מהו הייחוס והאות בדבר זה, שהצדיק מסתלק מן העולם ביום הולדתו.

אמרו חז"ל בירושלמי (ר"ח פ"ג ה"ח) שעמלק מכשף היה, והיה לוקח למלחמה בני אדם ביום הולדתם, משום שביום הולדת האדם מזלו חזק ותקיף, על כן במהרה נופל הוא וניזוק ביום גינוסיה שלו.

אמנם כח זה בכלל בני אדם, אשר לדידם המיתה היא "עונש". אבל הצדיקים הגמורים, יום הסתלקותם מהעולם, היא טובה גדולה ועילוי גדול להם, שהרי הולכים הם מחיל אל חיל, לעולם שכולו טוב ועידון, אם כן אדרבה, דוקא ביום הולדתם, שאז בריא ותקיף מזלם, מסתלקים הם מכח זה מהעולם, אל עולם שכולו טוב.

(רבי חיים קנייבסקי שליט"א, טעמא דקרא)

ספרא

ללמדך שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחודש לחודש, שנאמר: "את מספר ימך אמלא" (סוטה יג:).

כאורה מדוע הדגישו חז"ל "מחודש לחודש", הרי אם הקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים "מיום ליום", בהכרח הם מתמלאים גם "מחודש לחודש".

ברם לפעמים יצויר שהיום והחודש אינם מכוונים. כגון אם בשעה שנולד היה החודש מלא ונולד ביום השלישי ובשנה שמת היה החודש חסר ואז יום השלושים של החודש, הוא כבר יום הראשון של החודש הבא. לפיכך משמיעים לנו חז"ל כי הקב"ה ממלא ימיהם "מחודש לחודש", היינו שמת הצדיק ביום האחרון של אותו חודש, אף שהוא כ"ט לחודש (עיין בט"ז או"ח סי' תקס"ח שכת בחידוש דין כזה) (תורה תמימה)

"ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ" (לא, ז)

פליאה גדולה היא, באמת מדוע זקוק היה יהושע לדברי חיזוק כה רבים. הרי התורה מעידה עליו שמלא היה רוח חכמה. ועוד קודם מתן תורה היה הוא מבחירי העם, שהרי אמר השי"ת למשה רבינו: "בחר לך אנשים וצא הלחם בעמלק", מכולם לא נבחר אלא

יהושע להנהיג את המלחמה. ומדוע היה צורך להזהירו: "חזק ואמץ".

וכך מצינו שהזהירו השי"ת: "רק חזק ואמץ מאוד לשמור ככל התורה אשר צוך משה עבדי אל תסור ממנו ימין ושמאל" (יהושע א, ו).

(חידושי הרי"ם)

"ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית ה'" (לא ט)

חז"ל אומרים כי דוד המלך ע"ה נתבע על שאמר "זמירות היו לי חוקיך" ונכשל בשל כך, כאשר הורה להניח את ארון הברית על העגלה. וצריך להבין מהי המדה כנגד מדה שבחטא ובעונשו.

הענין הוא, שעיקר קנין התורה הוא על ידי יגיעה ורק האומר "יגעתי ומצאתי - תאמיני". ללא יגיעה ועמל, אין דרך לזכות ולרכוש קנין אמיתי בתורה. דודו המלך ע"ה בהגדירו את התורה כ"זמירות" נתבע על כך, שאין בלשון זו משמעות של יגיעה. על כן נענש בטעות זו שהורה לשים את הארון על העגלה - היינו, לשאת את התורה ללא עמל ויגיעה. בעוד שהתורה ציוותה על הלויים: "בכתף ישאו", ביגיעה, כשור לעול וכחמור למשא.

על כך רמז הכתוב באמרו: "ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי". ומדוע ניתנה להם - כי הם "הנושאים את ארון ברית ה'", היינו, יגיעים על התורה כדרך משא הארון. (תפארת יונתן)

"ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא, וד' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה" (לא, ב)

בן מאה ועשרים שנה אנכי היום - אף על פי שהי' בתקפו ובגבורתו, כאשר העיד הכתוב, בשביל נחם אותם אמר להם זאת, כלומר אני זקן ואין לכם עוד תועלת ממני, ושלא יחששו כי הקב"ה יסלק שכירתו מהם, כי יהושע יעבור לפניכם במקומו. (רמב"ן)

בן מאה ועשרים שנה אנכי היום - ואמרו היום מלאו ימי ושנותי, וטעם הדבר שהעולם נקרא עיסה ועמלק שאור שבעיסה, ושאור של גוי בעיטת ישראל השאור פטור מחלה והעיסה חייבת בחלה: משה רבנו ע"ה נקרא ראשית העולם וחלה היא אחד מארבעים ושמונה בעיסה, ואם תסיר מששת אלפים שנות העולם מאתיים וארבעים שנה כמנין עמלק, יהיו מאה ועשרים שנה אחד מארבעים ושמונה משנות העולם. (דרשות חתם סופר)

בן מאה ועשרים שנה אנכי היום - ואמרו במס' סוטה היום מלאו ימי ושנותי, היום נולדתי והיום אמות. וכן אמר בתחילת דבריו אתם ניצבים כולכם היום, הכל הי' ביום מיתתו, והיום הזה הי' שבעה באדר. ויתכן לומר כי היו ימיו מאה ועשרים שנה כנגד מאה ועשרים יום שעמד בהר: ארבעים הראשונים לקבל הלוחות, ארבעים שניים להתפלל על חטא העגל, ארבעים שלישיים לקבל לוחות שניים.

בן מאה ועשרים שנה אנכי היום - היום הושלמו ימי ולא חסרו בגלל מי מריבה. כי ידעו שזה הי' קיצבת ימיו, דכתיב בשגם, הוא משה בגימטריא, והיו ימיו מאה ועשרים שנה. (אלשיך)

לא אוכל עוד לצאת ולבוא - לא הי' לו עוד עסק בעולם הזה, לקנות קדושה ולעלות במעלות הקדושה ממדרגה למדרגה. (ר"צ הכהן)

"ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ, כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ד' לאבותם לתת להם, ואתה תנחילנה אותם" (לא, ז)
כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ... ואתה תנחילנה אותם - אמרו עלינו שאנו רעים וכפויי טובה ונצטרף לאויבי מצרים. ויענונו. בעבודה שאין בה תועלת להם אלא רק עינוי לנו. (נצי"ב)

כי אתה תבוא את העם הזה - וכתוב כי אתה תביא: משה אמר ליהושע כי אתה תבוא, אתה והזקנים, והקב"ה אמר לו כי אתה תביא, טול מקל והך על קדקדם, דבר אחד לדור ואין שני דברים לדור. (סנהדרין)

נראה לפרש לפי שמשה רבנו ע"ה נאמר לו שאהו בחיך כאשר ישא האומן את היונק, דהיינו שנתן לו כח ההנהגה אלקית שינהג את כולם, אבל מצד שהיו טרחנים וסרבנים הי' הדבר קשה בעיניו לסבול מהם כל כל, והסכים הקב"ה על ידו ונתן לו שבעים זקנים ונשאו אתו, ולכן אמר ליהושע כי אתה תבוא, אתה והזקנים, שלא תוכל לישא אותם לבדך. אבל הקב"ה אמר לו כי אתה תביא, נתן לו כח והנהגה אלקית לפי דורו שהיו בעלי תורה וזכו להיכנס לארץ. ואמר לו טול מקל והך על קדקדם וגוי'. (מהרש"א שם)

"ויצו משה אותם לאמור, מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות"
(לא, י)

מקץ שבע שנים – מקץ מסוף, וכמו קץ כל בשר בא לפני, והכונה היא שבסוף שבע שנים, כששבע השנים יעברו לגמרי. והנאמר בשמיטת כספים מקץ שבע שנים גם שם פירושו בסוף, וכמאמרם ז"ל אין שביעית משמטת אלא בסופה, אבל בשמיטת כספים הסוף הוא מכלל שבע השנים, בשקיעת החמה במוצאי שביעית. (ולא בחג הסוכות בשמינית כבהקהל)

מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה – כעבור ששת אלפים שנה לעולם. כעבור שנת השמיטה האלף השביעי שבו יהי העולם חרב, בתחילת האלף השמיני יתקבצו כל ישראל לירושלים לשמוע קריאת התורה מפי המלך.

בירושלים נברא העולם שנאמר מציון מכלל יופי, ואמרו מציון נשתכלל העולם ומשם יתחדש, ורמזו כל זה בפרשת בראשית, שנאמר כי בו (בשביעי) שבת מכל מלאכתו, ואחרי זה נאמר אשר ברא אלקים לעשות. מרמז לשמיני. (ע"פ ר' בחיי)

מקץ שבע שנים – כשתעבור שנת השמיטה ובני ישראל יחכו בכליון עינים לחידוש עבודת האדמה אז יתאספו כולם בעזרה וישמעו את קריאת התורה ופירושה, למען לא ייהפכו לאנשי אדמה. (משך חכמה)

במועד שנת השמיטה בחג הסוכות – קורא לשנה שמינית שמיטה, שיותר ניכרת השמיטה בחול המועד סוכות של שמינית מבחול המועד סוכות של שביעית, שאז הגינות מלאות בר של ששית. (נצי"ב)

"בבוא כל ישראל ליראות את פני ד' אלקיך במקום אשר יבחר, תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם"
(לא, יא)

באזניהם – שרק הם ישמעו ולא אחרים, וכיצד שידבר ברמזו שרק הם יבינו, וזהו שנאמר את התורה הזאת, זה משנה תורה ספר דברים שנזכרים בו ברמז המקומות שישראל חטאו בהם. (כלי יקר)

"הקהל את העם, האנשים והנשים והטף, וגרך אשר בשעריך. למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ד' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת"
(לא, יב)

וגרך אשר בשעריך – לגבי שכר שכיר דרשו במס ב"מ גרד זה גר צדק בשעריך זה אוכל נבלות וטריפות. וכאן אי אפשר לומר כן דאם כן יהי גר תושב חייב במצות הקהל יתר על שבע מצוות בני נח, ועוד שהרי אסור ללמד תורה לבני נח, ועל כרחך ובגדר צדק מיירי וקא משמע לן דאף על פי שגר פטור מן הראי מפני שאין לו קרקע מכל מקום חייב במצות הקהל, וזהו לשון שעריך שאף על פי שגר רק בשעריך ואין לו קרקע מכל מקום חייב בהקהל. (טעמא דקרא)

והטף – ליתן שכר למביאייהם. אך אם אין תועלת לטף עצמם מה שכר שייך למביאייהם, אלא ששירתת האב ורצונו להמשיך את טפו לעבודת ד' היא גורמת שכר שיתן הקב"ה הארה לטף. ודבר זה נוהג בכל פשוטי בני

ישראל שעל ידי ביטולם גדולים וטובים מהם יזכו לשכר, וכך גם על ידי ביטול החייד לכלל. (שפ"א)

והטף – מכאן שמצוה שיוליך אדם את בנו לבית הספר ולבית הכנסת כדי להתחנך בכך, וזהו שנאמר ובניכם אשר לא ידעו ישמעו וילמדו. (רבו מיוחס)

"ויאמר ד' אל משה הן קרבו ימיד למות, קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד ואצונו. וילך משה והישע ויתיצבו באהל מועד"
(לא, יד)

הן קרבו ימיד למות – אמר לו הקב"ה למשה ראית מימך שהלבנה תשלוט (זה יהושע שהגיע זמנו להנהיג את ישראל) בעוד שהשמש עומדת, אלא תישקע השמש וישלוט הירח. ואצונו. ולא מצאנו שציוה הקב"ה ליהושע אלא למשה, אלא שאמר לו הקב"ה לשמה הנך שוכב עם אבותיך: אף על פי שאתה שוכב עם אבותיך הרי אתה עומד להאיר אל הלבנה כמו השמש, שאף על פי ששקעה לא שקעה אלא להאיר אל הלבנה, ואז נתבשר יהושע שיאיר וזהו ואצונו. (זהר)

הן קרבו ימיד למות – על דרך הפשט לימדך הכתוב כי חיי האדם נגזרים וכן פרנסתו, ואמרו בני חיי ומוזני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא והביאו ראי לדבריהם, ואף על פי כן מצינו שבשלושתם תפילה עוזרת לשנות את הנגזר: לחזקי הוסיפו לו על הנגזר, ולהבדיל אחזי בן אחאב פחתו לו מהנגזר, וכן ניתנו בנים לרחל בזכות תפילתה שנאמר וישמע אלי אלקים ויפתח את רחמה, וכן ניתנו מזונות לאלי ולאלישע, שאין המזל עומד כנגד התפילה. (ר' בחיי)

"הקהל את העם האנשים והנשים והטף"
(לא, יב)

במסכת חגיגה מסופר שבאו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין, שאלם רבי יהושע מה חידשו בבית המדרש, אמרו לו את הדרשה "טף למה באין, כדי ליתן שכר למביאייהם" (עין רש"י) אמר להם: מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני.

יתכן לבאר על פי הירושלמי (בבמות סוף פ"ק) המספר על רבי יהושע, שהיתה אמו מוליכה עריסתו לבית הכנסת, כדי שידבקו אזניו בדברי תורה. לפיכך אמר להם רבי יהושע: ביקשתם לאבד ממני מרגלית זו המתאימה לבעליה, שהרי אין מתאים ממנו למאמר זה, כי אמו גם עשתה כן. (משך חכמה)

"ויאמר ד' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבך, ועזבני והפר את בריתי אשר כרתי אותי"
(לא, יא)

הנך שוכב עם אבותיך – משה הי' כלול מהאבות: אברהם התחיל לחפור בארות ובזכות משה חזרה הבאר לישראל. יצחק הי' בבחינת חושך ענן וערפל, ותכניה עיניו מראות, ומשה בא בתוך הענן, יעקב הי' בבחינת מן, לרעות ביעקב עמו. והמן ירד בזכות משה. וקם. ולעתיד לבוא יקום בתחי' כלול משלושתם. (לי מוהר"ן)

וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבך – בגלותם בבבל שיתחוו לצלם של נבוכדנצר. והי' לאכול. ויהי' בסעודתו

של אחשוורוש ומצאוהו... צרות. זה המן, כי לא נקרא צורר בקרא כי אם המן. (חתם סופר)

"וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והיסתרתני פני מהם והי' לאכול, ומצאוהו רעות רבות וצרות, ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה"
(לא, יז)

וחרה אפי בו ביום ההוא – הוא יום המסויים, יום שהוקבע בו בכי' לדורות. והיה לאכול, ומצאוהו רעות רבות. על שנהנו מסעודת אחשוורוש באה עליהם גזירת המן. ואמר על כי אין אלקי בקרבי. על שלא שמענו למרדכי לבלתי לכת לסעודת אחשוורוש, מצאוני הרעות האלה. זו גזירת המן. ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא. כשם שהם עשו לפנים כך אני עשיתי לפנים. (אלשיך)

והסתרתני פני מהם והי' לאכול – תאות האכילה גורמת להסתר פנים. ושגירת תאות האכילה גורמת לנשיאות פנים, וכמאמרם היכתבתי בתורה ואכלת ושבעת וברכת והם מחמירין על עצמם עד כזית עד כביצה. (לי מוהר"ן)

ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה – ולא חרב המקדש ולא גלו ישראל עד שלא גלתה שכניה מקודם. על כי אין אלקי בקרבי. בקרבי זו מידת הדין (אותיות קרב) וכן כי שמי בקרבו זו מידת הדין. והיסתרתני פני מהם. הסתרה אחת בגלות בבל. ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא. זו גלותנו. (ר' בחיי)

על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה – ניתנו לאדם מצוות כנגד רמי"ח איבריו וש"ס"ה גידיו וכל מצוה מחיי האיבר המיוחד לה, וזהו סוד ואתה מחיי את כולם. וכשהאדם מבטל המצוות ומסתלקת ממנו השכינה ושורה עליו, חלילה, הסטי"א יכולים החיצונים להרע לו, בסוד כי אין אלקי בקרבי מצאונו הרעות האלה. (ר"פ מקוריץ)

"ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה, כי פנה אל אלהים אחרים"
(לא, יח)

ואנכי הסתר אסתיר פני – עד שיוסיפו לחרטה (ואמר ביום ההוא) וידיו גמור ותשובה שלימה, אך הסתר זה שאחר החרטה לא יהי' כהסתר הראשון שנאמר בו ומצאוהו רעות רבות וצרות, רק שיהיו בהסתר פני הגאולה ויעמדו בהבטחת פני רחמיו: ואף גם זאת... לא מאסתים עד שיחזרו בתשובה שלימה. (רמב"ן)

ואנכי הסתר אסתיר פני מהם – ואמרו כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם: כל שאינו מאמין שאף בהסתר יש גם כן פנים של הש"י, אינו מהם. (ר"א מסטולין)

"ועתה כיתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפייהם, למען תהי' לי השירה הזאת לעד בבני ישראל"
(לא, יט)

כיתבו לכם את השירה הזאת – לא אמר כיתבו סתם אלא כיתבו לכם, כי לא יוצאים מצותה בכתיבה בלבד כי תכליתה היא לכם, בשבילכם, שילמדו מתוכה לקיים המצוות ולעשותם. וכן מביא הטור בהלכות ספר

תורה, בשם אביו הראש, שעשיו עיקר המצוה לקנות חומשים ומשניות ללמוד בהם, כי עיקר המצוה היא הלימוד לדעת המצוות וטעמיהם ופירושיהם. ומסיים, ולמדה את בני ישראל: לא די שהוא לבדו ילמד אלא צריך ללמד לאחרים, ועל ידי זה נותן קיום לתורה עדי עד. (שערי שמחה)

משל ונמשל

אל תבא במשפט עמנו, כי לא יצדק לפניך כל חי

כתב הרמב"ם הי"ט מש"מ מאוהל זצ"ל: מעשה באדם, שנהג בעגלה בחוסר זהירות ובלי דעת, ודרדרה לתהום. העגלה התהפכה, ובנו יחידו מצא בה את מותו! כשהגיעו השוטרים לאוסרו, מצאוהו זועק מרה, ממרר בבכי ותולש אח שערות ראשו על גופתו. בנו, "אוי לי, אוי לי, מה עשיתי! הן הרגתי את בני יחיד, מי יתן מותי תחתך, בני!" הוא לא פסק מזעקותיו גם כאשר הביאוהו לפני השופט למשפט ולא מצא נוחם לעצמו, זעקותיו הנוקבות החרידו כל לב.

שמע השופט והורה לשחררו. "הוא קיבל את ענשו בעצם המעשה", אמר, "אי אפשר היה להענישו בעונש כבד ונורא יותר!" כך גם החוטא המתעורר להבין את אשר פגם בנפשו, ומתמרמר על חטאו, הרי חרטה זו היא היא ענשו, ולא ענישהו מעבר לה. וזהו שנאמר: "אל תבא במשפט עמנו", מדוע, כי עוד בטרם עמדנו למשפט, עוד קודם לכן. לא הצדקנו את עצמנו, והתעיינו עד מאד: "כי לא יצדק לפניך כל חי!"

והוא הוסיף והמשיל לכך משל נוסף: אדם הלווה לחברו מעות, והלה מסר לידו שטר חוב בחתימת ידו. זמן הפרעון הגיע. והלווה לא פרע את חובו. הלך המלווה לתבוע את הכסף. אם יתכחש הלווה לחוב ויכפור בו. יתבעהו המלווה לדין ויכריחו לשלם. אבל אם יודה המלווה בכך שהוא חייב, אבל יבקש ארכה מפני שאין בידו מעות – מה ירויח המלווה אם יתבעו לדין?

וזהו שאנו אומרים: "אל תבוא במשפט עמנו", אל תתבענו לדין. ומדוע? "כי לא יצדק לפניך כל חי", הלוא אין אנו טוענים שצדיקים אנחנו ואל חטאנו. באותו לוה הטוען "לא ליתני", אלא טוענים אנו, שאין בידנו לשלם, אין ידינו משגת לפרוע, כדלים וכרשים דפקנו דלתך, ומה יועיל כאן המשפט...

סור מרע ועשה טוב

"סור מרע ועשה טוב בקש שלום

ורדפהו (תהילים לד, טו)

החתם סופר זצ"ל, שאל בדרשתו לפני ראש השנה, מהי הסיבה שאף לאחר כל חודש אלול וימי הסליחות, והשתדלות בני האדם להיטיב הדרכים. ובכל זאת נשארים באותו מצב ללא שינוי מהותי.

ואמר דבני אדם משתדלים בעיקר לקיים את ה"עשה טוב", להרבות במעשים טובים. אבל את ה"סור מרע" קשה לעקור, ותחילת העבודה צריכה להיות קודם "סור מרע" ולאחר מכן "עשה טוב".

והביא לזה, דנהג חזינן דכשהשליכו השבטים את יוסף לבור, וראובן רצה להצילו, לא הלך מיד להצילו. אלא כתיב

וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו. (וישב ל"ז כט) וכתב רש"י "עסוק היה בשקו ובתעניתו על שבלבל יצועי אביו". ומבואר דלפני ה"עשה טוב" צריך להיות בתחילה "סור מרע". ולכן הלך ראובן ועשה תשובה תחילה, ורק לאחר מכן הלך להציל את יוסף.

מרובה מידה טובה

ראיתי בספר "לב אליהו" שהביא הערה נפלאה מרבי שמחה זיסל מקלם זצ"ל, הנה המסית ומדיח לעבוד עבודה זרה מחוייב סקילה. ואפילו אם לא הצליח בעבודתו ולא האזינו לו, בכל זאת נתחייב באותו עונש חמור. ולכאורה מדוע? והרי לא הועילו מעשיו?

התשובה מפורשת בתורה (דברים יג, יא) "כי בקש להזיחך מעל ה' אלהיך" על הביקוש בלבד נענש.

והנה ידוע מאמר חז"ל, "מרובה מידה טובה ממידת פורענות על אחת מחמש מאות" (ראה רש"י שמות ל"ד ז', ע"פ תוספתא בסוטה ד, א) ואם כן יוצא, שאדם הלומד מוסר, וברצונו לקרב את ליבו לשמים – (שהרי מוסר לא לומדים מפאת סיבה אחרת) הרי עושה הוא ממש ההיפך מ"המסית ומדיח"!

הוא מבקש להתקרב לבורא ע"י תיקון המידות, וזהירות במצוות, וצריך שיגיע לו שכר כפול חמש מאות! הלא חשבון פשוט הוא. אם על הרצון להרע, מקבלים מנה א' של עונש (ולא סתם עונש אלא העונש החמור שבכולן), על הרצון לעשות טוב – כגון לשפר מעשיו או לעקור מידה – צריך שיקבל פי חמש מאות, שהרי אמרו "מדה טובה מרובה על מדת פורענות על אחת מחמש מאות"! התבונן בדבר כי עמוק הוא.

תשובה על מידות

הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז ה"ג) מבאר שעוון המידות הרעות שאין בהן מעשה, קשים יותר מהעוונות שיש בהן מעשה וכו'. וידועה הקושיא שלפ"ז למה לא האריכה התורה בענין מידות האדם ככל, כמו בשאר מצוות? ויעוין ב"שערי קדושה" לר' חיים וויטאל ז"ל, שמתרץ קושיא זו שזהו היסוד, ועל כן אין צורך לכתוב את זאת, כיון ש"דרך ארץ קדמה לתורה".

משל לאחד שעשה חוזה עם קבלן לבנות לו בנין גדול בן כמה קומות, והרבה חדרים וכו' וכו'. וחתמו ונעשה הקנין. לאחר זמן בא הקבלן וטענה בפניו, היות וחפירת היסודות לא נכללה בחוזה, לכן הוא חפץ בתשלום מיוחד על זה. ויצעק עליו בעל הבנין בתמהון, וכי היכן חושבת להעמיד את הבנין – על האויר?

ובודאי כל אדם בר דעת מבין כי בנין בלא יסודות אינו שוה כלום, ואין מן הצורך לפרט זאת. ואדרבה ככל שהבנין גדול יותר, כך צריך הוא יסודות גדולים וחזקים יותר.

כך הביאור בקושיא הנ"ל בנין התורה לא תיתכן בלא יסוד המידות, היינו לחפור בארץ החומריות עמוק עמוק – לשרש אחר המידות הרעות ולהשליכם, ולמלאותם אח"כ במידות טובות, אשר עליהם יושבת הבנין הגדול והנהדר – "בנין התורה"!

(שי לתורה)

החל מיום ראש השנה מתחילים לומר "המלך הקדוש", "המלך המשפט", "זכרנו לחיים", "מי כמוך", "וכתוב לחיים", "ובספר חיים", "עושה השלום". והדין בזה אם טעה כדלהלן: אם לא אמר "המלך הקדוש" יתקן מיד ואם לא יתקן תוך כדי זמן אמירת שלוש מילים, חוזר לראש התפילה וכן אם המשיך את הברכה הבאה, ואפילו אם אמר רק תיבה אחת מהברכה הבאה, חוזר לראש התפילה. ומי שהסתפק אם אמר או לא אמר, כיון ששגרת לשונו לומר "האל הקדוש" חוזר לראש. אם לא אמר "המלך המשפט", יש מחלוקת אחרונים והאשכנזים ודאי לא חוזרים. ובין פוסקי הספרדים מחלוקת, ופסק מרן "הבן איש חי" שלא חוזר, וסומך על ה"מלך אוהב צדקה ומשפט" שהרי מזכיר מלך. ולהלכה למעשה לדעת ה"אור לציון", עדיף שיחזור העמידה ויעשה תנאי, אם אני חייב לחזור – תפילה זו תהא חובה, ואם לאו הרי זו תפילת נדבה. ודעת יחיה הדעת לחזור לראש

שאר האזכרות (כגון זכרנו לחיים וכדו'), אינן מעכבות ולכן אם שכח לא חוזר.

אומרים "אבינו מלכנו" בימים אלו, ומנהג הספרדים לאומרו גם בשבת שובה (שבת בין ראש השנה ליום הכיפורים), ורק מדלגים ענייני חטא ועוון באותה שבת.

בימים אלו ראוי להשתדל לכוון יותר בתפילות, וישים ליבו למילים, ויש עזרה מיוחדת מהשמים לזה בימים אלו. ראוי לכל אחד להרבות בלימוד תורה ולימוד מוסר בימים אלו בספרים הקדושים כגון: פלא יועץ, יסוד ושורש העבודה, קב הישר, שערי תשובה וכדו'.

נהוג לעשות כפרות בימים אלו. והזמן המסוגל הוא ליל ערב יום הכיפורים. אבל אפשר כל השבוע. יש שנהגו לעשות על תרגולים חיים, ואם אפשר לבנים. ולוקחים זכר לאיש ונקבה לאשה, והעיקר לתת אותם לצדקה. יש שעושים עם כסף, ויתן אותו צדקה לעניים.

בנוסח הכפרות יאמר "זה חליפתי, תמורתך, כפרתי", ר"ת חת"ך. ולא יאמר מילה "זה" בין כל מילה (כגון זה חליפתי זה כפרתי וכו').

מקצת דיני יום הכיפורים

למרות שכל השנה אדם צריך לתקן מה שעשה לחברו, מכל מקום בימים אלו לפני יום הכיפורים חייב לתקן הכל, כי יום הכיפורים אינו מכפר עד שירצה את חברו. ואם גזל כסף חייב להחזיר לו לפני יום הכיפורים. וכן חייב לרצות את חברו אם חטא כנגדו או פגע בו. מי שמבקשים ממנו מחילה לא יהיה אכזרי מלמחול שאין זה דרכם של עם ישראל. וטוב שכל אחד ימחול לכל מי שפגע בו, ובזה גם זוכה בעצמו להנצל, שהרי כל המעביר על מידותיו מעבירים לו כל פשעיו.

נוהגים לטבול בערב יום הכיפורים, ועדיף לטבול החל משעה קודם חצות היום (החל משעה 12 בצהריים) ויש שנהגו ללקות זכר למלקות. והכל בכדי לעורר את האדם בתשובה ולטהר את עצמו ליום הכיפורים.

בערב יום הכיפורים בתפילת שחרית ובתפילת מנחה אין אומרים תחנון. אך בסליחות קודם שחרית אומרים, ומתפללים מנחה בעוד היום גדול עם וידי. ואח"כ אוכלים סעודה המפסקת והולכים לבית הכנסת לתפילת כל נדרי. אכילה בערב יום הכיפורים (כלומר יום קודם הכיפורים) היא מצוות עשה מן התורה

הליכות והלכות

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

עומדת לעזוב את העולם. האמא מרמזת לו להתקרב אליה, ובעיניים דומעות מגלה לו שהיא בעצם... יהודיה, שנולדה להורים יהודיים.

כשישב הבן 'שבעה' כדת וכדין על אמו, הגיעה חמותו, אם-אשתו, לנחמו. היא נכנסת לחדר, ורואה שכל התמונות מכוסות כמנהג ההלכה היהודית, ואז היא פונה לחתנה ואומרת לו: "אני זוכרת שגם בימי ילדותי ראיתי מנהגים כאלה בבית הורי". לא עובר זמן קצר ולפתע מתברר שגם היא, החותנת, בת לעם היהודי, מה שהציק עתה לבני הזוג היה הברכה שבירכו בעת שהטבילו אותם ליהדות, כיוון שהתברר למפרע שהברכה היתה לבטלה....

ממעשה זה, אפשר לראות בבירור את המגנט וכוח-המשיכה שיש לבני אברהם יצחק ויעקב אל עמם, גם אם הם-עצמם אינם מודעים לכך שהם יהודים..

והנה, נאמר בישיבה (פרק סו פסוק כא) "וגם מהם אקח וכהנים ללויים אמר ה'". ופירש רש"י "מן העמים המביאים אותם, ומן המבואים, אקח כהנים ולויים, ולפני גלויים הכהנים והלויים ואברור אותם מתוכם ויהיו משמשין לפני ה'".

למדנו מכאן שבימות המשיח יהיו אנשים שלא ירגישו עליהם סימני יהדות, אבל הקב"ה יבררם ויגלה לא רק את היהודי שבהם, אלא גם סימני הכהונה והלווייה. (טובך יביעו)

של מוצאי יום הכיפורים ששם יצר הרע מצוי יותר, ולסיים את היום בתפילות טובות. מי שלא שמע הבדלה והגיע זמן אכילה, מותר לו לשתות רק מים בלבד, אבל שאר הדברים אסורים בלא הבדלה.

מבדילין על יין ונר בלבד אפילו שחל במוצאי שבת ולא מביאין בשמים כיון שזה היה יום צום.

במוצאי כיפור יש להשתדל לברך על נר שדלק מערב כיפור או נר שהודלק ממנו ואם אין לו יש מתירים להדליק אש וממנה לקחת נר להבדלה.

נהגו להתחיל בניית סוכה במוצאי יום הכיפורים וכן לקדש על הלבנה לאחר תפילת ערבית.

לדעת רוב הפוסקים, וגם נשים חייבות בזה, ואם אפשר לו יעשה כמות סעודות של שני ימים, ערב יום הכיפורים ויום הכיפורים. בערב יום הכיפורים נוהגים לאכול בשחרית דגים לכבוד היום, וסעודה בשרית אחר הצהריים, אכן יזהר לא לאכול דברים המחממים כגון חלב, ביצים שום צלוי ותבלינים חריפים, וגם לעניין בשר יאכל בשר עוף ולא בשר בקר. וישתדל לאכול מאכלים קלים שיתעכלו מהר, שלא יתפלל והוא שבע ביותר. את הסעודה המפסקת יש לסיים קצת לפני השקיעה כדי להוסיף מחול על הקודש. מדליקין ומברכין על הנר "להדליק נר של יום הכיפורים". וברכת שהחיינו וקודם הדלקה תלבש האשה בגדי יום טוב ונעליים שאינן עשויות מעור.

בליל יום הכיפורים אומרים "כל נדרי" שמשמעותו התרת נדרים, וקבלה לעתיד לביטול כל נדר שידור בשנה הבאה, אכן כל זה מועיל רק לנדריים שאינן זוכר. אבל לנדריים שזוכר צריך התרה מיוחדת.

כשם שיש מצווה בראש השנה לתקוע בשופר, ובסוכות ליטול לולב, כך מצווה ביום הכיפורים לעורר את עצמו לחזור בתשובה, שזה מצוות עשה של יום הכיפורים. וישתדל כל אדם לתפוש איזו קבלה לעתיד אפילו קטנה, שבה יתמיד כל השנה.

יום הכיפורים אסור באכילה, שתייה, רחיצה, אפילו בנטילת ידיים של שחרית יטול רק עד קשרי אצבעותיו בלבד, סיכה וכן תשמיש אסור. לכן ירחיק מטנו ממתת אשתו, וכן לא יגע בה בכל יום הכיפורים כאילו היא נדה. וראוי לנשים לא להתקטש יתר על המידה ביום הכיפורים כי קדוש היום לאדוננו. בזמן התפילות לא ישוחחו אלא יקשיבו לחן. ובזמן שהחזן אומר וידי צריך לעמוד ולשמעו בעמידה.

יש להתפלל בכוונה, שמעט ככוונה שווה יותר מהרבה שלא ככוונה במיוחד בתפילת ערבית

מעשה חכמים

לבסוף התברר שבני הזוג

הגויים הם יהודים כדת וכדין

"ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה" (ל, ג)

יהודי משוויץ סיפר על פרשיה מופלאה המגלה את המשיכה הטבעית שיש לבני העם היהודי ליהדותם, ואת דברי הנביאים המתקיימת לעינינו.

מעשה בבני זוג שהתדפקו מזה שנים על דלתות בתי הדין בשוויץ וביקשו להתגייר. בתי הדין לא הקלו עליהם את המלאכה ושלחו אותם מהכא להתם ומהתם להכא, אך אלה לא הירפו, וחזרו וביקשו להצטרף אל העם הניבחר, עד שלבסוף קיים בית הדין את בקשתם והם זכו להיכנס תחת כנפי היהדות.

כעבור זמן קצר הגיע אל הבעל מברק דחוף מאמו הגוייה הקוראת לו לסור אליה באופן מידי. הבן קיים את המבוקש, ובבואו מצא את האם במצב של שכיב מרע, שכהיא

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ה תשרי	ז תשרי	ו תשרי	ה תשרי	ד תשרי	ג תשרי	ב תשרי
שקיעה 6:28	זבולין בן יעקב אבינו	הסבא משפולי	נפתלי בן יעקב רבי ברוך שלום הלוי אש"י מח"ס אור ברוך שלום	רבי אברהם דאנצין מח"ס חיי אדם	רבי ישראל לופשיץ מח"ס תפארת ישראל על המשניות רבי שמעון נתן נטע בידרמן האדמו"ר מליוב	רבי שמעון הורביץ לידר ר"י שערי השמים רבי שמריהו גרינובאן שקיעה 6:37

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה